

LIETUVOS RESPUBLIKOS
ŽVALGYBOS KONTROLIERIŲ ĮSTATYMO NR. XIV-868
6 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto įstatymo projekto tikslai ir uždaviniai

Parengti Lietuvos Respublikos Lietuvos Respublikos žvalgybos kontrolierių įstatymo Nr. XIV-868 6 straipsnio pakeitimo įstatymą (toliau – Įstatymo projektas) paskatino žvalgybos kontrolieriaus paskyrimo metu Seime kilusios diskusijos dėl kandidatų gebėjimo visapusiškai įgyvendinti Žvalgybos kontrolieriaus Įstatymo numatytus tikslus, susijusius su žmogaus teisių ir laisvių apsauga. Kaip žinia, žvalgybos kontrolierių įstaigos kūrimas yra glaudžiai susijęs su asmenų teisių ir laisvių užtikrinimu, tuo tarpu LR Žvalgybos kontrolierių įstatymo 6 str. įtvirtintas reikalavimas be kita ko turėti ne mažesnę kaip 10 metų patirtį, vykdant veiklą susijusią su nacionaliniu saugumu ir gynyba. Toks teisinio reguliavimo nenuoseklumas apriboja Seimo galimybes Žvalgybos kontrolieriumi skirti asmenį, kuris turi patirties žmogaus teisių ir laisvių apsaugos srityje, o tai savo ruožtu komplikuoja galimybę įgyvendinti LR Žvalgybos kontrolierių įstatymo 3 str. 1 d. numatytą Žvalgybos kontrolieriaus veiklos tikslą - **atlikti nepriklausomą žvalgybos institucijų veiklos teisėtumo priežiūrą ir atitikties žmogaus teisių ir laisvių apsaugos reikalavimams vertinimą**. Šiuo atveju susiklostė situacija, kai įstatymo leidėjo ketinimas, numatytas Žvalgybos kontrolierių įstatymo 1 str. - sukurti nepriklausomos išorinės žvalgybos institucijų priežiūros teisinį reguliavimą, kuris garantuotų žvalgybos institucijų veiklos nepriklausomumą, teisėtumą ir atitiktį žmogaus teisių ir laisvių apsaugos reikalavimams, negali būti įgyvendintas dėl to, kad įstatymas nustato ribojimus asmenims, turintiems patirties ir kompetencijų žmogaus teisių ir laisvių srityje ir tokie pretendentai negali būti net svarstomi kandidatais į Žvalgybos kontrolieriaus pareigas.

Veikiančiose vakarų demokratijose ombudsmenų veikla nukreipta į ne tik į žvalgybos institucijos veiklos nepriklausomumo, teisėtumo priežiūrą, bet ir jos atitiktį žmogaus teisių ir laisvių reikalavimams. Žvalgybos ombudsmenai arba kitos žvalgybos veiklą prižiūrinčios institucijos prisideda prie demokratijos plėtros, konstitucinės valdymo tvarkos ir teisinės valstybės funkcionavimo užtikrinimo, todėl taip sudaromos papildomos prielaidos didesnei žmogaus teisių ir laisvių apsaugai. Žmogaus teisių ir laisvių garantavimas bei apsauga yra vienas demokratinės valstybės gyvavimo principų, kurių padeda užtikrinti žvalgybų veiklos teisėtumo priežiūrą užtikrinantys subjektai (šiuo atveju – Žvalgybos kontrolierius). Veiksminga žmogaus teisių ir laisvių apsauga pripažinta kaip būtinas konstitucinės demokratijos elementas, todėl vienas iš svarbiausių teisinės demokratinės valstybės uždavinių – žmogaus teisių ir laisvių apsauga bei užtikrinimas.

Žvalgybos kontrolieriaus įstatymo ir pačios institucijos tikslų įgyvendinimas žmogaus teisių srityje priklauso nuo žvalgybos kontrolierių turimos patirties žmogaus teisių ir laisvių apsaugos srityje bei šios srities išmanymas, todėl tikslinga taisyti Žvalgybos kontrolierių įstatymą, nustatant, kad Žvalgybos kontrolieriumi gali būti skiriamas asmuo, kuris be Įstatyme jau aptartų reikalavimų, turėtų pakankamai žinių ir kompetencijų žmogaus teisių ir laisvių apsaugos srityje.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Lietuvos Respublikos Seimo narys Vytautas Bakas.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai

Šiuo metu Žvalgybos kontrolierių įstatyme nustatyta, kad žvalgybos kontrolieriumi skiriamas nepriekaištingos reputacijos, kaip tai apibrėžta Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatyme, Lietuvos Respublikos pilietis, įgijęs magistro kvalifikacinį laipsnį arba kvalifikaciją, įgyjamą baigus

vientisąsias studijas, ne mažesnę kaip 10 metų patirtį vykdant veiklą, susijusią su nacionaliniu saugumu ir gynyba.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Įstatymo projektu siekiama numatyti, kad žvalgybos kontrolieriumi galėtų būti skiriamas asmuo, turintis patirties vykdant veiklą, susijusią su nacionaliniu saugumu ir gynyba arba žmogaus teisių ir laisvių apsauga.

Priėmus įstatymo projekto pakeitimus į žvalgybos kontrolierius bus galima skirti asmenis turinčius patirtį vykdant veiklą, susijusią su žmogaus teisių ir laisvių apsauga, taip būtų užtikrintas Žvalgybos kontrolierių įstatymo tikslas – sukurti nepriklausomos išorinės žvalgybos institucijų priežiūros teisinį reguliavimą, kuris garantuotų žvalgybos institucijų veiklos nepriklausomumą, teisėtumą ir atitiktį žmogaus teisių ir laisvių apsaugos reikalavimams.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta
Numatoma, kad Įstatymo projektas neigiamų pasekmių neturės.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Įstatymo projektas neturės įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Įstatymo priėmimas verslo sąlygoms ir jo plėtrai įtakos neturės.

8. Ar įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Siekiant į teisinę sistemą inkorporuoti priimtą įstatymo projektą, galiojančių įstatymų keisti ar jų panaikinti arba priimti naujų nebūtina.

10. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymų projektų sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projektas parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų. Įstatymo projekte nenustatomos naujos sąvokos ir jas įvardijantys terminai.

11. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas, Europos Sąjungos dokumentus.

12. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Priėmus įstatymą, priimti įgyvendinamųjų teisės aktų nereikės.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Įstatymo projektui įgyvendinti valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų nereikės.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Įstatymo projekto rengimo metu specialistų vertinimų ir išvadų negauta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno *Eurovoc* terminus, temas bei sritis

„Žvalgybos kontrolierius“, „žmogaus teisių ir laisvių apsauga“

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.

Teikia

Seimo nariai